

DANIËLI

Yá pò kú láε bee guu

Danieli lá yá dàale Yuda èwaaso gbẽon síiɔ́ yáwaε. Aa ku gbé pò kí Nebukanεza ní naaa à tàrínɔ́ a bùsuu guuε. Ké aa gò gbãadeɔ́ ũ we, aa gĩ wà Lua náai víε. Lεε 1 e 6 lé Danieli ní a gbẽeɔ́ zĩblea yá'o. Yá beeɔ́ guu ɔ́ Danieli zua nòkusiɔ́ tòdu yá kuu.

Lεε 7 e 12 de wépfungu pò Danieli è gẽn síiɔ́ yá ũε. Wépfungupi ea guu Dii òb Danieliε buipálee gbãable Yudaɔ́wa e kpala láasai pò bò Lua kíi àò gé bɔi gupuau.

Lápi yáɔ́ de lán Zia yá láwaε. Lápi lé tékpa luanaaikεnaɔ́gu aa ãiake wàò Lua náai ví e an wẽni léwa, baa ní taasi píio ní ñadama píio. Zea gbãa yáɔ́ mé kú lápiɔ́ guu píi.

Danieli gɔ́a Babeli kía ñwa ũ

¹ Yudaɔ́ kí Yoakiú* kpalablea wè àaɔ́de guu, Babeli kí Nebukanεza mò koezò Yelusaleŭzi. ² Ɔ Dii kí Yoakiú nàè aà ɔ́zĩ ní Lua kpé pɔeɔ́, ɔ́ à tàò Babiloni bùsuu, a kàle a táakpe làasiu.†

³ Ɔ kíapi ò a be ziiia Asepenazaε aà mó ní Isaili èwaasona pò aa de kía ge gbãade bui ũɔ́, ⁴ gɔ́ kefena sãasai pò an ɔ́nɔ́ kà aa yápii dada aao wezẽ víɔ́, gbé pò an dɔ́a ñ káfi àa, mé an gɔ́i kà aa zĩke kibeeɔ́. Ziiapi mé a Babiloni yá dadané ní a kyóo. ⁵ Kía ñlε wà ble pò i ble lá gu lé dɔ́ liné ní vεε pò i mio, wi yádadané

* **1:1** 2Kia 24.1 † **1:2** 2Kia 20.17-18, Isa 39.6-7

e wè àaṣ, bee gbɛa aai zíkɛɛ. ⁶ Yuda buieɔ kú n̄ guu, Danieli n̄ Ananiao n̄ Misaelio n̄ Azaliao. ⁷ Ziiapi n̄ tó lilené. A tokpà Danieliɛ Belasaa, Anania sṣ Sadaki, Misaeli sṣ Mesaki, Azalia sṣ Abedinegoo.

⁸ Danieli zèd a sṣu ké á kía ble ble† ge á aà v̄ɛɛ mi à gbãleo, ṣ à zé gbèa ziiawa à blepi to we. ⁹ Lua tò ziiapi gbèkèkè Danieliɛ, à aà wēnagwà, ¹⁰ ṣ a dè: Má a dii ma kía v̄ia v̄i, asa aapi mé á poblea n̄ á imiao d̄ile. Tó à su è n oosisia de n̄ sáadeeɔla sṣ be? Nyṣ tó yápi wi ma musu kía aɛɛ. ¹¹ Ziiapi gwana d̄ile aà laaidɔ Danieli n̄ Ananiao n̄ Misaelio n̄ Azaliaowa, ṣ Danieli dè: ¹² Yṣ wápiɔ n̄ zòblenaɔwa gɔɔ kwi n̄ gwa. N̄lilò dò sau kpáwá n̄ íwat̄ɛo, ¹³ ní wá lɛɛũ n̄ èwaaso pó aale ble doũ ble n̄ kíaɔɔ, ní kɛw̄ɛɛ lá n̄ èwa. ¹⁴ A wèné yá beei, ṣ à n̄ tó we e gɔɔ kwi.

¹⁵ Ké gɔɔ kwipi pà, à n̄ gwá a è aa aafia, aa mekpà de èwaaso k̄ini pó lé ble doũ ble n̄ kíaɔɔla. ¹⁶ Ŋ an gwanapi i kía ble n̄ aà v̄ɛɛo kpámá lɔo, sema dò sau. ¹⁷ Lua èwaaso gb̄ɛɔn̄ síiɔpiɔ gbà d̄ɔa n̄ wez̄ɛo. Aa kyó n̄ ñnoo d̄ɔ píi. Danieli sṣ a wépungu'ea n̄ nanapoloao d̄ɔ.

¹⁸ Ké wè àaṣ pó kí Nebukanɛza d̄ile wà yādada èwaasopiɔne lé kà, ṣ ziiapi gèñno aà k̄ii. ¹⁹ Ké kía faaibòrn̄o, ṣ a è Danieli n̄ Ananiao n̄ Misaelio n̄ Azaliao sáa v̄i n̄ guuo, ṣ aa ḡɔ aà íwaɔ ũ. ²⁰ Kía yálàlamá ñno n̄ d̄ɔao píi musu, ṣ a è aa dè màsokenaɔ n̄ wez̄ɛna pó kú a bùsu guuɔla píi lɛɛ kwi. ²¹ Danieli ku we e Kilusi kpalablea wè s̄éia guu.

† 1:8 Bɔa 34.15

2

Nebukanεza nana'oa dúnia kpala yá musu

¹ Nebukanεza kpalablea wè plaade guu, à nana'ò'o. Nanapi yá aà kù gbãa, i fɔ̀ i'ò bo. ² Ɔ̀ à mè wà màsokenaɔ̀ ní àsi'onaa ní esedeɔ̀ ní saanyãdɔ̀naɔ̀ sísi* aa nanapi poloε. Ké aa m̀ aà aε, ³ a òné: Ma nana'ò, nanapi ma kù gbãa. Má ye nanapi àsi dɔ̀. ⁴ Ɔ̀ aa òè ní Sili yáo aa mè: Adeɔ̀ n dɔ̀ ní aafiao, Zái! Nanapi yã'o wápiɔ̀ n z̀blenaɔ̀ne, wí a b̀olekene. ⁵ Kía òné: Yá p̀ ma zὲd̀ mà keén ke: Tó i nanapi ní a b̀oleo omεεo, wa á z̀εz̀εε, wi á uaɔ̀ ke tufua ù. ⁶ Tó a nanapi ní a b̀oleo siumεε sɔ̀, má á kpela maamaaε, á gbaɔ̀ e á asea ù. A nanapi omεε sa ní a b̀oleo.

⁷ Aa èa òè lo aa mè: Kí, nanapi o wápiɔ̀ n z̀blenaɔ̀ne, wí a b̀olekene. ⁸ Ɔ̀ kía òné: Má dɔ̀ sáasá ké ále yá gagaε, ké á yá p̀ ma zὲd̀ mà kéé dɔ̀ yái. ⁹ Tó i nanapi omεεo, yá m̀ndopi mé g̀é. A lekpaai à εtomεε ní yãkpaanlaoε e yá ào lile. A nanapi yã'omεε, mío dɔ̀ ké á fɔ̀ à a b̀oleke. ¹⁰ Ɔ̀ aa òè: Kí, gbèe ku dúnia guu a fɔ̀ yá p̀ níle gbεaε bee b̀olekeo. Kíae ku à yá bee taa gbεa màsokenaɔ̀ n àsi'onaa ní saanyãdɔ̀naɔ̀wao, baa kía sà gbãngbooe. ¹¹ Kí, yá p̀ níle gbεapi zì'ù. Gbèe a fɔ̀ onεo, sé Lua, mé aà be ku gudoù ní wá gbēnazinaɔ̀.

¹² Yá bee tò kía p̀ pà, aà za fè maamaa, à mè wà Babeli ònɔ̀naɔ̀ dede pii. ¹³ Ké wà ònɔ̀naɔ̀ dedea yápi kpàwakè, ò wàle Danieli ní a gbéɔ̀ wεεε wà ní dede. ¹⁴ Ké kía dɔ̀aiɔ̀ gbēz̀ɔ̀ Alioki gè Babeli ònɔ̀naɔ̀ dedei,

* 2:2 Daa 41.8

5 Danieli yázede oè ní làasoo maao, ¹⁵ 5 Danieli aà là à mè: Bóyái kía yāpāsipi dīlei? Ǿ Alioki yápi dàu a siu Danieliε. ¹⁶ Ǿ Danieli gè wabikè kíawa aà sō ní gɔɔo yɔɔ, í gbasa nanapi bɔɔlekeè. ¹⁷ Ǿ à tà be, à yápi sèle siu a gbéɔne Anania ní Misaelio ní Azaliao. ¹⁸ A òné aa wabike Lua Musudewa aà wēnadōné nanapi asii yá musu, ké wasu ní dede ní Babeli ònɔde kíniɔo yái.

¹⁹ Gwāasína Danieli wépfungu'è, Lua Musude nanapi asii oè, 5 Danieli aà sáaukpà à mè:

²⁰ Wàɔ Lua sáaukpa gɔɔpii,
 ɔme ònɔ ní gbāao ví.

²¹ I gɔɔ ní zaaɔ lile,
 í kíaɔ kpa kpalau, í ní bɔu,
 í ònɔ da ònɔnaɔne,
 í dōa kpa wezēnaɔwa.

²² I asiiyāɔ ní yá pɔ uleaɔ ɔɔné,
 a gusia yáɔ dō, asa ɔme í gupu.

²³ Ma n sáaukè ma deziɔ Lua,
 ma n tɔbò,
 asa n ònɔ ní gbāao kàfimeε.

N yá pɔ wá gbèama dàu ní siumeε,
 n nana pɔ kía ò òlɔwēε.

Danieli kía nana bɔɔlekeε

²⁴ Ǿ Danieli gè Alioki pɔ kía aà dīle aà Babeli ònɔnaɔ dede kíi, a oè: Nsu Babeli ònɔnaɔ dedeɔ. Gemaɔ kía kíi, mí aà nana bɔɔlekeè. ²⁵ Wegɔɔ Alioki Danieli sè gèaàɔ kía kíi, a oè: Ma gbé pɔ a fɔ n nana bɔɔlekeε è Yuda zizɔɔ guu. ²⁶ Kía Danieli pɔ wí mēè ɔ Belasaa là à mè: Nyɔ fɔ nana pɔ má ò bɔɔlekeε, ní a yáasi polomeεa? ²⁷ Danieli

wèwà à mè: Ɔnɔnae ge àsi'onae ge màsokenae ge saanyādōnae a f̄ asiiyā pó n gbèapi onεo. ²⁸ Ama Lua ku musu, ɔme ì asiiyā'òné. Kí Nebukanεza, Lua yá pó a mɔ zia òlɔnεε. Nana pó n ò n liiwa n wépungu pó n èon ke: ²⁹ Kí, gɔɔ pó n wúlea n liiwa, n làasoo tà yá pó a mɔwa, ɔ Lua pó ì asiiyā ɔlɔné tò n yá pó a mɔ d̄. ³⁰ Mapi s̄, i ke ma ɔnɔ mé de d̄aɔla ɔ Lua asiiyāpi òmεεo. A òmεε ké n e n a bɔɔle maε, n̄ɔ làasoo pó kú n n̄ɔse guu d̄.

³¹ Kí, n gugwà ɔ n pɔe è n ae lán gbēnazinawa. A z̄ɔ, àle teke mé ì to v̄ia gbé kú. ³² Pópi miá vua t̄εt̄εεε, aà kua n aà ḡās̄bá ánusue, aà gbεε n aà geleɔá mɔgot̄εε, ³³ aà gbáɔá m̄osiε, mé aà gbálaɔá m̄osi n̄ ḡioε. ³⁴ Gɔɔ pó n̄le gwa, gbεsie gbòo, i ke gb̄εε mé k̄àwào, ɔ à mò p̄opi gbála pó de m̄osi n̄ ḡio ũ ul̄ à n̄ wiwi. ³⁵ Zibeez̄i m̄osi n̄ ḡio n̄ mɔgot̄εo n̄ ánusuo n̄ vuo w̄iwi ḡɔɔ, ɔ à ḡò lán ése m̄isina pó kú p̄owengb̄εzeuwa. A ḡè n̄ íanao, wi a ia e ɔo, ɔ gb̄esi pó gbēnazina taapi ul̄ò ḡò gb̄ès̄is̄i z̄ɔ ũ, à d̄únia pà píi.

³⁶ Nanapin we. Kí, wá a bɔɔlekεne sa. ³⁷ Kí, míme n̄ k̄iaɔ k̄ia ũ. Lua Musude n kpa kpalau n̄ ikoo n̄ gb̄āao n̄ gawio. ³⁸ A gbēnazinaɔ n̄ s̄ēanɔbɔɔ n̄ b̄āo n̄anε n̄ ɔz̄iε. Gu pó aa kuu píi n̄ȳɔ de n̄ k̄ia ũε. M̄me n̄ de mi pó de vua ũpi ũ. ³⁹ Kpala p̄ale a bɔ n̄ kpε, a ka n̄ p̄ɔwao. Bee gb̄ea a àaɔde a bɔ, i li d̄úniaa píi. Bee mé mɔgot̄ε ũ. ⁴⁰ Kpala síiɔde a m̄ó, aɔ gb̄āa lán m̄osiwa, asa m̄osi ì p̄op̄ii w̄iwi à a tiboe. Lá m̄osi ì p̄ó w̄iwi, màa a kpala k̄āauɔ b̄āde à n̄ ke d̄éɔd̄εo. ⁴¹ Lá n̄ gbálaɔ n̄ gbánεo è, a gueɔ de ḡi oobobɔ ũ, a gueɔ de m̄osi ũ, màa kpalapi aɔ kpaalea, āma m̄osi gb̄āa

aɔ ku a guue, asa n̄ è mɔsi yãalea n̄ ḡi kúsaaoe. ⁴² Lá gbáne gueɔ de mɔsi ũ, a gueɔ de ḡi ũ, màa kpalapi k̄ini aɔ gbãa v̄i mé a k̄ini aɔ kasokasoa. ⁴³ Lá n mɔsi è yãalea n̄ ḡi kúsaao, màa gbēnaz̄in buiɔ ku we yãalea, ãma aa k̄sio, lá n̄ è mɔsi lí k̄sio n̄ ḡioowa.

⁴⁴ K̄iapiɔ gɔɔ Lua Musude a kpala láasai kpá. A mid̄eɔ mé a ḡɔ buip̄aleɔ p̄ɔ ũ bauo. A kpala káaupio ke d̄éɔd̄éɔe, i n̄ b̄ãde, aàpi iɔ ku gɔɔpii. ⁴⁵ Beewa n̄ è gbesie† gbòo gbèsis̄iwa, i ke gb̄ee mé k̄awào, ɔ à gè mɔsi n̄ m̄ogot̄eɔ n̄ ḡio n̄ ánusuo n̄ vuo a w̄iwi. K̄i, Lua Z̄ɔɔde yá p̄ɔ a m̄ɔ zia òbn̄ee. Nanapiá síanae, mé a b̄ɔɔle náai v̄i.

⁴⁶ Ǿ k̄i Nebukan̄eza w̄ule a gb̄eeu Danieli ae à misiileè, ɔ à mè wà aà gba p̄ɔ, wà tulaletikaè téa.

⁴⁷ A ò Danieli: A Luaá diiɔ Luae, k̄iaɔ Diie síana. Ǿme ì asiiyã b̄oné gupuau, asa n̄ f̄ɔ n̄ b̄ow̄ee n̄ asiipio.

⁴⁸ Ǿ k̄ia Danieli gbà gbãa, à aà gbà p̄ɔɔ dasi, à aà kpà kpalau aàɔ w̄éteɔ Babeli bùsui, à aà d̄ile Babeli òn̄on̄aɔ p̄ii gb̄ez̄ɔɔ ũ. ⁴⁹ Danieli gb̄ea k̄iawa, ɔ à Sadaki n̄ Mesakio n̄ Ab̄edinegooo d̄ile Babeli bùsu gbãadeɔ ũ. Danieli s̄ɔ a ku kib̄e.

3

Gb̄eɔn òaɔɔ zua mua téu

¹ K̄i Nebukan̄eza t̄aa p̄i n̄ vuo lán gbēnaz̄inawa. A les̄i ḡàs̄isuu bàãɔ, a yàasa ḡàs̄isuu soolo. Ǿ a p̄eɔ Dula guzuleu Babeli bùsuu. ² Ǿ à lékp̄as̄akè a bùsu gb̄ez̄ɔɔɔne aa k̄ɔk̄aaake, k̄iaɔ, ledamadeɔ, z̄iḡɔ d̄aanaɔ, gbãadeɔ, ɔ'ul̄enaɔ, yákp̄alekenaɔ, yãḡɔḡɔnaɔ n̄ a bùsu kpalablen̄aɔ p̄ii, aa m̄ɔ p̄ɔ p̄ɔ a

† 2:45 Sou 118.22, Isa 28.16, Lom 9.33

pĩ a pèlɛpi sakɛi. ³ Ǿ bùsu gbɛzɔ̀pɔ̀ kɔ̀ kàaa táapi sakɛa yá musu, aa sĩa a aɛ. ⁴ Ǿ kpàwakɛna ò bílaɛ gbáugbãu à mɛ̀: Bùsu pĩi gbɛ́ó n̄ bui pĩio, à yá pó wa díléé ma. ⁵ Tó a kuu'ò mà n̄ kuleo n̄ goeo n̄ kúuo n̄ mɔ̀ɔnao n̄ kòò pɔ̀o pĩi, à kúle misiile tãa pó kí Nɛbukaneza pĩ n̄ vuaò a pèlɛpiɛ. ⁶ Gbɛ́ pó gĩ kúlei à misiilɛ̀, wa ade zu mua té pãsí guu gòòɛ.* ⁷ Ayãmeto tó gbɛ́ pɔ̀pɔ̀ ó mà, bùsu pĩi gbɛ́ó ge bui pĩin nò, aã kúle aa misiile vua táapiɛ.

⁸ Gɔ̀ bee ò saanyãdɔ̀naeɔ̀ m̀ Yuda buieɔ̀ kɔ̀malekè, ⁹ aa ò kí Nɛbukanezaɛ: Adeɔ̀ n̄ d̄s̄ n̄ aafiao Zãai! ¹⁰ Kí, n̄ yãdíle n̄ mɛ̀, tó gbɛ́ pɔ̀o ó mà, aa kúle misiile tãa pó n̄ pĩ n̄ vuaòɛ. ¹¹ N̄ mɛ̀ gbɛ́ pó i kule misiilɛ̀ò, wa ade zu mua té pãsí guuɛ. ¹² Tòò, Yuda buieɔ̀ ku, n̄ n̄ díle Babeli bùsu gbãadeɔ̀ ũ. An tón Sadaki, Mesaki n̄ Abɛdinegooo. Kí, gbɛ́pɔ̀ lí n̄ yãmao, aali zɔ̀ble n̄ diiɔ̀neò, mé aali kúle a vua pó pó n̄ pèlɛo.

¹³ Ǿ Nɛbukaneza pɔ̀ pà maamaa, à mɛ̀ wà mɔ̀ɛ n̄ Sadakio n̄ Mesakio n̄ Abɛdinegooo. Ǿ wà m̀ gbɛ́pɔ̀ kpàwà. ¹⁴ Nɛbukaneza n̄ lá à mɛ̀: Sadaki, Mesaki n̄ Abɛdinegooo, ále gĩ zɔ̀blei ma diiɔ̀ne sĩana yà? Ale gĩ kúlei vua pó pó má pèlɛɛ yà? ¹⁵ Tó á sɔ̀u mà à kúle misiile pó pó má pĩpiɛ gɔ̀o pó a pɔ̀o ó mà, a maaɛ, áma tó i kúleò, wa á zu mua té pãsí guu gòòɛ. Tãa kpele mé a f̄s̄ à á bɔ̀ ma ɔ̀zi? ¹⁶ Aa wèwà aa mɛ̀: Wá yápi zãsímao. ¹⁷ Kí, tó wà wá zú mua téu, wá Lua pó wi zɔ̀bleè a f̄s̄ wá bɔ̀, i wá bɔ̀ n̄ ɔ̀zi. ¹⁸ Baa tó i kɛ s̄o, ñȳs̄ d̄s̄ kɛ wá zɔ̀ble n̄ diiɔ̀neò. Wá kúle vua pó pó n̄

* 3:6 Zia 13.15

pèleeo.

¹⁹ Ǿ Nebukaneza pɔ pà maamaa, à a oa fénkpànízi. A m̀è wà mua té káfi de lá wí kea lee soplá. ²⁰ Ǿ a ò a zígõ gõsa gbãaeɔne aa Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo yeye aa ní zu mua té pàsipi guu. ²¹ Ǿ gõsapiɔ ní yeye ní ní pɔkasa pɔ aa daaɔ, ulaɔ ní sooloo ní tuluɔ píi, ɔ aa ní sé ní zú mua té pàsipi guu. ²² Lá kía yádile pàsípási, mé muapi wà maamaa, ɔ té pusu gõsa pɔ aa ní zúpiɔ lè à ní dede. ²³ Gbẽɔn àaɔpiɔ sɔ aa gè kwè mua té gbãapi guu yeyea.

²⁴ Ǿ kí Nebukaneza gbãle à fèle zè, gili gèaagu. A a ìwaa là à m̀è: Gbẽɔn àaɔ ɔ wà ní zú téu yeyeaò lò? Aa wèwà aa m̀è: M̀aae kí! ²⁵ Ǿ à m̀è: A gwae! Gbẽɔn síiɔ má è. Aa poloa, aale bebe tépi guu, aai ìamao. An gbẽɔn síiɔde b̀ò lán Lua Néwa. ²⁶ Ǿ à s̀ò mua b̀olei à m̀è: Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo, Lua Musude z̀òblenaɔ, à b̀ole. Ǿ aa b̀òle téu. ²⁷ B̀usu gbẽzɔɔ ní ledamadeɔ ní zígõ d̀baanaɔ ní gbãadeɔ ní kíaɔ k̀aaanízi, aa è tépi i f̀ɔ p̀e wòmáò, an mikā i tékūò, an ulaɔ i ɔ̀kpao. Baa té gí kumá seo. ²⁸ Ǿ Nebukaneza m̀è: Wà Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo Lua sáaukpa! A a Malaika z̀ì à a z̀òblena pɔ aa a náai v̀iɔ suabà. Asa aa gí yá pɔ má díle keie, aa sí wà ga, ké wasu kúle misiile dii p̀aleɔneo yáí, sema ní Lua. ²⁹ Yá pɔ má dílen ke: Tó gbẽe Sadaki ní Mesakio n Abedinegooo Lua t̀b̀eésì, b̀usu píi gbé ge bui kpelen nò, wa aà z̀eɔz̀e, wi aà ua ke tufua ũ. Asa dii p̀ale a f̀ɔ gbé suaba màao. ³⁰ Ǿ kía Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo gbà gbãa Babeli b̀usu.

Nebukaneza nana'oa li yá musu

31 Kí Nεbukaneza mé lé yáε bee o gbépiiε, bùsu gbépii ge bui pó kú dúnia guu píin nò, à mè: Aò kú ní aafiao maamaa! 32 A kàmagu ké mà dabudabuò ní yābònsaε pó Lua Musude kèmεεo óé. 33 Aà dabudabuò zòó fá! Aà yābònsaεo pāsí. Aà kpala láaa vío, aà kiblea aò ku gòopiε.

4

1 Ma Nεbukaneza ké má kú ma be kílikili yákelesai, 2 ò ma nana'ò, a tò vía ma kú. Kua ma liiwa yá pó má è ní làasoo pó má kèò tò sò kèmagu. 3 Má dīle wà mòmεε ní Babeli ònònaò pii aa nanapi bòòlekεmεε. 4 Ké àsi'onao ní dabudabukenao ní saanyádònaò ní màsokenao mò, ma nanapi yā'óné, aai fò aa a bòòlekèmεεo. 5 Gbezā ò Danieli pó wà ma tǎa tó kpàè, wí mεè Belasaa, mò ma kíi, ò ma nanapi òè. A Lua pó a kua adoa Nisína ví. 6 Ma mè: Belasaa, ònònaò gbězòò, má dō ké ní Lua pó a kua adoa Nisína ví, asiiyā lío zí'ũ neo. Yá pó má è nana guun ke. N a bòòlekεmεε. 7 Yá pó má è ma làasoo guu gòò pó má wúlea ma liiwan ke: Mále gugwa ò ma lí è ze tóòle guoguo, a lesí kè zài. 8 Lípi zòòkù à gbàakù e a misona gè zò luawa. Wí lípi e za dúnia lé léu pii. 9 A lác kefeũ, mé a ne'i kè zài, a pòblea mò gbépiiwa. Sèa nòbòò ue è a gbáu, mé bāò ì mó pépe a gònaowa.* Pó wēnide pii ì ble ewà.

10 Mále yápi e ma làasoo guu gòò pó má wúlea ma liiwa, ò ma malaika è à bò luabe. 11 A lezù gbáugbāu à mè: A lípi zò à né, í a gònaò boεboε. A a lác wolo, í a beo fáaa. A to nòbòò bàale kēwà, à to bāò bòle a

* 4:9 Mat 13.32

láu. ¹² Ama à lípi miɔna ní a zínáɔ to tɔɔleu, í mɔsi gala kpaè ní mɔgotɛ pɔo sɛu we. Fii a kpawà, iɔ ku sɛu we ní nòbɔɔ. ¹³ Aà mi a liaa, aà làasoo i gɔ lán nòbɔɔ pɔwa e wɛ̀ sɔpla. ¹⁴ Malaikaɔ mé yá pɔ Lua dīlepi ò, aà gbépiɔ mé yá pɔ Lua zèò kpàwakè, ké gbé pɔ kúɔ e dɔ Musude mé iko ví gbɛnazína kpalaɔwa. I gbé kpá kpalau lá a yeiwa, baa gbé kpeena se. ¹⁵ Ma kí Nebukanɛza, nana pɔ má òn we. Belasaa, ò a bɔɔlekɛmɛɛ sa, asa ma kpala ònɔnae i fɔ a bɔɔlekɛmɛɛo. Nyɔ fɔ́, asa ní Lua pɔ a kua adoa Nisína víɛ.†

Danieli Nebukanɛza nana bɔɔlekɛa

¹⁶ ɔ yápi dī Danieli pɔ wí mɛ̀ lɔ Belasaawa. Làasoo pɔ àlɛ kɛ tò sɔ kɛ̀aàgu. ɔ kía mɛ̀: Belasaa, rísu to nanapi yá ní a bɔɔleo n víakúo. ɔ Belasaa òè: Ma dii, Lua to nanapi àɔ dɛ n zangudeɔ yá ũ. Lua to a bɔɔle àɔ dɛ n ibɛɛɔ yá ũ. ¹⁷ Lí pɔ ní è, a zɔɔ mé a gbàa, a misona zò luawa, wí e za dúnia lé léu. ¹⁸ A lác kɛfɛũ, a nɛ'í kè zài, a pɔblea mò gbépiiwa. Sèa nòbɔɔ ku a gbáu, mé bāɔ ì mɔ pépe a gɔnaɔwa. ¹⁹ Kí, nímɛ ní lípi ũ. N iko zɔɔ mé ní gbāa ví. N zɔɔkɛ gbà zò luawa, n kpala ɔ̀tá e dúnia léwa. ²⁰ Kí, n malaikae è à bò luabe à mɛ̀: A lípi zɔ, i lípi kɛ kɛ́lekɛlɛ, āma à a miɔna ní a zínáɔ to tɔɔleu. A mɔsi gala kpaè ní mɔgotɛ pɔo sɛu we, fii i kpawà, iɔ kú ní sɛ̀anɔbɔɔ e wɛ̀ sɔpla.

²¹ Kí, a bɔɔlɛn kɛ. Yá pɔ Musude dīlɛ ma dii kía yá musun kɛ: ²² Wa n ya wà n bɔ gbɛnazínaɔ guue, níɔ kú ní sɛ̀anɔbɔɔ, níɔ sɛ̀ ble lán zuwa, fii i n gbɛ.

† 4:15 Daa 41.38

Nyɔɔ ku màa wɛ̀ sopla e n̄ ge n̄ d̄s k̄e Musude mé iko v̄i gb̄enazina kpalaɔwa, mé i gb̄é kpá kpalau lá a yeiwa. ²³ Lá à m̄è wà limiɔna ní a z̄inaɔ tó, bee m̄è tó n Lua d̄ò ikode ũ, a ea n kpa kpalau. ²⁴ Ayãmeto kí, ma l̄edamae bee ma. K̄e n duunawa, níɔ yãke a z̄éwa. N n yãvãikea tó, níɔ gb̄ekeke taasideɔne, n namablea i gɔɔ ga yɔɔ.

²⁵ Yápiɔ kí Nebukaneza lè píi. ²⁶ Mɔ kuεpla gb̄ea àle beb̄e a be kp̄e z̄ɔɔ musu Babeli. ²⁷ ɔ à m̄è: Babeli z̄ɔɔ p̄ó má k̄ale ma kiblek̄ii ũn keo lò? Má k̄ale ní ma iko gb̄aao ma kíake gawi yáie. ²⁸ E yápi àò gé b̄oi k̄ia léu, b̄oe b̄ò luabe à m̄è: Kí Nebukaneza, yá p̄ó wa ò n musun ke: Wà n b̄o kpalauε. ²⁹ Wa n ya wà n b̄o gb̄enazinaɔ guue, níɔ kú ní s̄eãnɔb̄ɔɔ, níɔ s̄e ble lán zuwa. Nyɔɔ ku màa wɛ̀ sopla e n̄ ge n̄ d̄s k̄e Musude mé iko v̄i gb̄enazina kpalaɔwa, mé i gb̄é kpá kpalau lá á yeiwa. ³⁰ Wegɔɔ yá p̄ó wa ò Nebukaneza musu k̄è. Wà aà yà wa b̄ò gb̄enazinaɔ guu, à s̄e bl̄e lán zuwa, mé fii aà gb̄è. Aà mik̄ã gè gb̄à lán kúu káwa, aà ɔkɔɔ gb̄à lán b̄ã ɔkɔɔwa.

³¹ K̄e w̄è soplapi p̄à, ma Nebukaneza ma wes̄e ma musu gwà, ã ma su ma laaiwa. ɔ ma Musude s̄aaukpà, ma Gɔɔpiide t̄ob̄ò, ma beee d̄òè. Asa aà kíake láaa v̄io mé aà kpala ìɔ ku gɔɔpiie. ³² Gb̄é p̄ó kú d̄únia guuɔ píi deè p̄oe ũo.† I ke lá á yeiwa ní gb̄aade p̄ó kú musuɔ ní gb̄enazina p̄ó kú t̄oɔɔ. Gb̄e lí f̄s̄ kp̄àèò, gb̄e lí f̄s̄ òè: Bó níle ke weio.

³³ Gɔɔ p̄ó ma su ma laaiwa, ã ma ea su ma kíakegawiu ní beeeo ní z̄ɔk̄eo. Ma ìwaɔ ní ma bùsu

† 4:32 Isa 40.17

gbāadeo ma gbea, aa ma kpa kpalau, ̄ ma iko dè a káaua. ³⁴ Ma Nebukaneza mále musu Kía sáaukpa, mále aà kpela, mále aà tɔbɔ, asa aà yákeao maa píie, ɔ yáke a zéwa. A f̄ gbé p̄ ɔ azia se lesi busa.

5

Yá p̄ wa kè ḡwa

¹ Kí Balazaa a b̄su gbāadeo sisi dikpe blewa gb̄on òaa so, ̄ àle v̄emiínɔ. ² Ké aà p̄ kè ípiwa na, à mè wà m̄ n̄ vua imibɔ n̄ ánu su imibɔ p̄ a dezi Nebukaneza s̄le Lua kp̄eu Yelusalēu, à imiò, aàpi n̄ a b̄su gbāadeo n̄ a nao n̄ a nɔ p̄ i m̄s̄edileneó. ³ ɔ wà mò n̄ imibɔpi, aale imiò. ⁴ Aale v̄emi, aale t̄aa p̄ wà n̄ ké n̄ vua n̄ ánu su n̄ m̄got̄eo n̄ m̄s̄io n̄ lío n̄ gb̄eo sáaukpa. ⁵ Weḡɔ gb̄enazina ɔb̄ò filia íi, àle lák̄e kibe ḡi p̄ wà b̄ob̄kèw̄awa. Kía ɔpi è, àle lák̄e, ⁶ ̄ aà làasoo tò s̄ k̄èaàgu. Aà oa ɔkp̄a, aà wop̄eekiɔ b̄usa, ̄ aà gb̄ázina lù. ⁷ A wii gb̄aa lè à mè wà m̄ n̄ àsi'onao n̄ saanȳad̄onao n̄ m̄s̄okenao. ɔ a ò Babeli ɔn̄onapiɔne à mè: Gb̄é p̄ w̄es̄ae bee kyokè à a b̄ob̄lek̄em̄e, má gomusu t̄ea n̄ vua ȳabaa daè, i ḡ ma b̄su gbāadeo àāde ũ. ⁸ Ké kía ɔn̄onapiɔ ḡè m̄pii, ̄ an gb̄e i f̄ w̄es̄api kyokè à a b̄ob̄lek̄è kíe. ⁹ S̄ èa kè kí Balazaagu maamaa, aà oa èa ɔkp̄a, mé aà b̄su gb̄ez̄ɔɔ ḡò bíli guu.

¹⁰ Ké kía na kía n̄ b̄su gb̄ez̄ɔɔ z̄oa mà, à ḡènz̄i bleblekp̄eu à mè: Adeo n̄ d̄ n̄ aafiao Z̄aai! Nsu to n̄ làasoo n̄ p̄ yao, n̄su n̄ n̄ oa ɔkp̄ao. ¹¹ Gb̄e ku n̄ b̄su la, a Lua p̄ a kua adoa Nis̄ina v̄i. N dezi Nebukaneza ḡɔ wa è a laai v̄i n̄ w̄ez̄eo n̄ ɔn̄o

lán Luawa. N dezi aà dīle wezēnao ní àsi'onao ní saanyādōnao ní māsokenaō gbēzōō ũ. ¹² Aà ōno ní aà dōao pāsī, ì yápii maε. I nanao bōoleke, ì yá zī'ūo yáasi polo ní yá'īao. Aà tón Danieli. Kía tōkpàè lo Belasaa. N aà sísi sō, ì yápi bōolekene.

¹³ Ké wà mò ní Danielio kíapi kíi, ò a òè: Mmε ní zìzo pò wí mε Danieli, ma dezi b̀ò Yuda bùsuu ũa? ¹⁴ Má mà wà m̀è ní Lua Nisina ví, ní laai ví ní wezēo ní ōno gbāao. ¹⁵ Wà m̀mεε tia ní ōnoo ní àsi'onao aa ẁsāε bee kyokε, aai a bōolekemεε, āma aai f̀o. ¹⁶ Má mà ni f̀o ñ yáō bōoleke, ni f̀o ñ yá'īao polo. Tó n f̀o n ẁsāε bee kyokè ní a bōolekèmεε, má gomusu tēa ní vua yābaao danε, ní gō ma bùsu gbāadeo àaōde ũ.

¹⁷ O Danieli òè: Nyō n gbaō kūa, ní asea ke gbēpāleε. N beeo má ẁsāpi kyokεε kí, mí a bōolekene. ¹⁸ Kí, Lua Musude mé kíake ní zōokeo ní gawio ní beεeo kpà n dezi Nebukanεzawa. ¹⁹ Lá à aà s̀è lesī m̀aa, gbēpii aà vía ví, aai misiilè, bui pii ge yá'oa bui píin nò. Gb́é pò a ye de, ì aà deε. Gb́é pò a ye bo, ì aà bōε. Gb́é pò a ye gba gbāa, ì aà gba gbāa. Gb́é pò a ye k̀sā, ì aà k̀sāε. ²⁰ Ama ké à azia s̀è lesī mé aà swá yīaa mé à zazakù, ò Lua aà b̀ò kpalau, à aà gawi k'è. ²¹ Wà aà ya b̀ò gbēnazinao guu, aà làasoo g̀ò lán ǹbōowa. A kú ní saeo, à s̀è blè lán zuwa. Fíi aà gb̀è, ò a d̀ò sa ké Lua Musude mé iko ví gbēnazina kpalao, mé ì gb́é pò a yei kpa kpalau. ²² Mpi s̀o Balazaa, aà tōūnan n ũ. Baa ké ní yápio dō pii, ni nzia busao. ²³ N le'è Dii Musudewa. N tò wà mò ní aà kpé imibōo, ò mpi ní n bùsu gbēzōō ní n nao ní n no pò ni m̀sēdilenéoo a vēēm̀ò, ò n t́aa pò

wa kè ní vuao ní ánusuo ní mɔgotẽo ní mɔsio ní lío ní gbɛo sáaukpà, pɔ pɔ aali gu'eo, aali yãmao, mé aa d̄ãa vío. N wēni ní n ziao ku Lua ɔziɛ, ɔ ni aà kpɛlao.

²⁴ A yáí a tò ɔpi mò wèsápi kè.

²⁵ Yá pɔ ɔpi kèn ke: Mene, mene, tekeli, pɛesi.*

²⁶ Yápiɔ bɔɔlɛn ke: Mene mè Lua n kpalablegɔɔ nào, à a lɛzè. ²⁷ Tekeli mè wà n gbia legwà kiloowa, wa è ni kiloo sɛo. ²⁸ Pɛesi mè wà n kpala kpaale Mɛdɛɔ ní Pɛsionɛ.

²⁹ Balazaa yá'ò, ɔ wà gomusu t̄ãa ní vua yãbaao dà Danieliɛ, † wà kpàwakè wà mè, aà bùsu gbãadeɔ àaɔden aà ũ. ³⁰ Gwãasín doŭpi guu ɔ wà Babiloni kí Balazaa dè.

6

Danieli zua nòmusuɔ tòdu

¹ Mɛdɛ bui pɔ wí oè Daliusi mé zòlɛ aà gbɛu a wè bàã ní plaode guu. ² A kà Daliusigu à bùsu gbãadeɔ dilɛ gbɛɔn basoolo, ɔ à ní dilɛdilɛ a bùsuu píi. ³ A lɛdamadeɔ dilɛ gbɛɔn àaɔ an d̄ãanao ũ. Danieliá gbɛɔn àaɔpiɔ doe. Bùsu gbãadeɔ ì ní yáɔ sélɛ siu lɛdamadepionɛ, ké aasu ásooke kíãeo yáí. ⁴ Danieli ɔno gbãa dɛ lɛdamade kíniɔ ní bùsu gbãadeɔla píi, ɔ kía zèò à aà dilɛ a bùsu gbɛzɔɔ ũ. ⁵ ɔ lɛdamade kíniɔ ní bùsu gbãadeɔ lé zɛwɛlɛ wà yãe ewà kpala pɔ a blèpi yá musu, ãma a tàae vío, aai yãe ewà, asa a náai ví a yãkɛa guu píiɛ. Ili pãkpa yãeio, ìli zã yãewao. ⁶ ɔ aa mè: Wá yãe e Danieliwa bauo, mé í ke aà Lua sísia yá musu bàasio. ⁷ ɔ lɛdamade kíniɔ ní gbãadeɔ k̄s nàaa aa gè kía lè aa mè: Kí Daliusi,

* **5:25** Bee mè nao, nao, gbia legwà, kpaale. † **5:29** Daa 41.42

adeo n dõ ní aafiao! ⁸ Wá bûsu dɔaanao ní kíao ní zīgõ dɔaanao ní gbãadeo ní ledamadeo n ní ìwao píi, wa lekpaafi wá è a maa n yáε bee dileε, ní tó wà zíkewà. E gɔɔ baakwi léu gbé pò sù wabikè diiewa ge gbēnazinan nò, mé i ke míme à wabikèmao, wa ade se zu nòomusuo tòdu. ⁹ Kí, yápi dile sa, ní n tó da láε beeu, ké gbēe su lilεo yáí. Iò de Medeo ní Peesio ikoyã pò wa fɔ a bãdeu ũ. ¹⁰ Ǿ kí Daliusi yápi dīle à a tó dàlau.

¹¹ Ké Danieli mà wà yápi dīle, à tà be. Aà kpea pò kú kpé musu fenentio bɔaa ní Yelusaleũo wēwēa. Ǿ à kùle wabikè Luawa à aà sáaukpà, lá ìo ke lá gu lé dɔ gēn àaõ'aaõwa. ¹² Ǿ gbépio mò sīaazi, aa è àle wabike Luawa, àle kulekè. ¹³ Ǿ aa gè kía lè yá pò a dilepi musu aa mè: N yādīle n mè e gɔɔ baakwi gbé pò wabikè diiewa ge gbēnazinan nò, mé i ke n bàasio, wa ade se zu nòomusuo tòduε. Kía mè: Yápi sea vío, à gǔ Medeo ní Peesio ikoyã pò wa fɔ wà a bãdeu ũε. ¹⁴ Ǿ aa òè: Yuda bûsu zìzo Danieli lí n yádao ge yá pò ní dīlepi. Iò wabike Luawa lá gu lé dɔ gēn àaõ'aaõε. ¹⁵ Ké kía yápi mà, à kèè íi maamaa. A zèò à Danieli suaba, ò àle aà bɔa zé weεe e íatē gè gèò kpéu. ¹⁶ Ǿ gbépio kō náaa aa mò kía lè aa mè: Kí, ní Medeo ní Peesio ikoyã dõ, wà mè yá pò kía dīle ní yá pò à giio lilea vío. ¹⁷ Ǿ kía mè wà mótó ní Danielio wà aà zu nòomusuo tòdu. Kía ò Danielie: N Lua pò nio kúleε gɔɔpii n bɔ!

¹⁸ Ké wà aà zù tòopiu, wà gbε se tà tòopile, ò kía seelakèwà ní a tāanao ní a bûsu gbãadeo tāanao, ké gbēe su yāe lilε Danieli musuo yáí. ¹⁹ Ǿ kía tà be, à gǐ pɔblei gwāasina bee, mé i a nɔεε gbεao. I fɔ

i'òo. ²⁰ Ké gu dè, guwe lé ké, ò kíapi fèlè gè nòomusuo tòopi kíi kpakpa. ²¹ Ké à sò tòopii, à lezù Danielizi ní pòsiao à mè: Danieli, Danieli, Lua bée zòblena! N Lua pò nio kúléè gɔɔ píi fè n bo nòomusuo léziá? ²² Danieli wèwà à mè: Lua n dõ ní aafiao Záai! ²³ Ma Lua a Malaika zì, à mò nòomusuo lé kùaa, aai ma kè'iao, asa ma kèè yāesaide ũe. Kí, mi tàaee kene ziio. ²⁴ Kía pò kèna maamaa, ò à mè wà Danieli bo tòopiu. Ké wà aà bò, wi aà gue e à kè'iao, ké a Lua náai ví yái. ²⁵ Ǿ kía mè wà mó ní gbé pò yādò Danieliwao, ò wà ní zuzu tòopiu sō ní ní náo ní náo. E aao gé zìlé lei, nòomusuo ní gbá aa ní kùkù, aa ní wáo wíwi píi.

²⁶ Kí Daliusi lakè gbé pò kú a bùsu guuone píi, bui píin nò, à mè: Aò kú ní aafiao maamaa! ²⁷ Ma yáe bee díle ma bùsu gbépiié. Aao Danieli Lua vía ví, aai misiiléè. Asa Lua bée pò kú gɔɔpiin aà ũ. Aà kpalaá kpala láasaie, mé aò kible gɔɔpiié. ²⁸ I gbé suaba, í ní bo. I dabudabuo ní yābonsaewo ke musu ní zìléo. Ǿme Danieli bò nòomusuo lézi. ²⁹ Danieli gbáa'è Daliusi kiblegɔɔ ní Peesi bui Kilusi kiblegɔɔo.

7

Danieli wépfungu'ea wài mèn síiõ yá musu

¹ Babeli kí Balazaa kpalablea wè séia guu ò Danieli wépfungu'è, à yáe è a làasoo guu gɔɔ pò á wúlea a liiwa, ò à wépfungupi yá kè láu, à a yá mideo ò. ² Danieli mè: Mále gugwa wépfungu'ea guu gwāasina, ò ma luabe íana è mèn síiõ, aale fele ísia zõoa. ³ Ǿ wài zõ mèn síiõ bòle ísiau, an bui

dodoa k̄s̄ε.* ⁴ A s̄eia b̀ò ǹòomusuwa, a kúu ḡàs̄iaa ví. Ké m̄ále gwa, wà aà ḡàs̄ia wòlowà, ̄wà wà aà se z̄è gbá pla lán gb̄ēnaz̄inawa, ̄wà wà gb̄ēnaz̄ina s̄s̄ d̀b̀è. ⁵ ̄wà ma wài plaade è, à b̀ò maiwa, a gengesekea, gb̄àt̄ēewa m̀èn àās̄s̄ kpaa aà léz̄i. ̄wà wa òè aà fele ǹò so maamaa. ⁶ Bee gbea ma gugwà, ̄wà ma wài p̄ále è, à b̀ò gbeaanawa.† A ḡàs̄ia ví a kp̄es̄ea m̀èn siīs̄, mé a mi síīs̄. Wà aà kp̄a kpalau. ⁷ Bee gbea ké m̄ále gugwa w̄é̄pungupi guu gw̄aas̄ina màa, ma wài siīs̄de è, i to vía gb̄é kú e s̄s̄ k̄ē adeḡu. Aà gb̄aa s̄aa vío. Aà swaaá m̄os̄ie mé a z̄s̄s̄, i p̄ó sóò à wíwi, i ̄s̄z̄s̄ a k̄ini p̄ó g̀òwa. A adoa ní wài p̄ó d̀òaāε̄ε̄. A k̄óba kwi.‡ ⁸ Ké m̄ále làas̄ooke aà k̄óbapi yáwa, ma k̄óba p̄ále è n̄énann̄, àle b̀ò ní guu, ̄wà k̄óba káau m̀èn àās̄s̄ wòlo, aa gub̀d̀è. Má è k̄óba n̄énapi wé ví lán gb̄ēnaz̄inawa. A lé ví l̄, ī wala yá'o.§

⁹ Ké m̄ále gwa màa, má è wà kiblekilaò k̄àle,* ̄wà Mae Zie mò z̀òle. Aà p̄okas̄aò de p̄úntaitai, mé aà mik̄a de lán s̄a zu'oa káwa.† Aà kiblekila le té b̀ò mé a wuluuò lé pipi lán tévuawa. ¹⁰ Té swa b̀ò aà z̄ie, àle bàale aà ae. Gb̄ē̄on òaas̄s̄s̄s̄s̄ lēe òaa s̄s̄s̄s̄ lé aà iwa ble, mé gb̄é p̄ó sí aà aeò kà milīs̄ bas̄s̄s̄.‡ Yákp̄aleken̄aò z̀òle, ̄wà l̄aò w̄èw̄é.§ ¹¹ Ma gí lé gwa walaȳa p̄ó k̄óbapi lé o yáí, ̄wà ma gí lé gwa e wà gè wàipi d̀è, wà aà ge t̀òbz̄ò wa se z̀ù téu. ¹² Wà wài p̄áleò b̀ò kpalau, àma wi ní w̄ēni b̀ò e ḡoewa.

¹³ Ké m̄ále gugwa gwá w̄é̄pungupi guu màa, ma

* **7:3** Zia 13.1, 17.8 † **7:6** Zia 13.2 ‡ **7:7** Zia 12.3, 13.1 § **7:8** Zia 13.5-6 * **7:9** Zia 20.4 † **7:9** Zia 1.14 ‡ **7:10** Zia 5.11 § **7:10** Zia 20.12

25 A Musude tobēesi,† a gbāamɔ aà gbéɔne, a wεεle à gɔɔɔ ní yá pɔ Lua dīleɔ lile. Wà Lua gbéɔ nàè aà ɔzī wè àaɔ ní kinio.§ 26 Ama yákpalekenao zōle aa aà bɔ kpalau, aai kpalapi midε míomio e gɔɔpii. 27 Wa dúnia kpalao pii kíake ní ikoo ní zɔɔkeo kpa Musude gbéɔwa.* Aà kpalapiá kpala láasaie,† mé kpalablenao kúleè aa misiileè nípii. 28 Yápi lén we. Ma Danieli, ma làasooɔ tò sɔ kèmagu maamaae, ma oa ɔɔkpà, ɔ má yápi kúa ma nòseu.

8

Sāsakao sòleka ní Blesanao

1 Balazaa kpalablea wè àaɔde guu ma Danieli ma wépungu'è a pɔ má è káau bàasi. 2 Mále gugwa ma wépungu'eapi guu, ɔ má è má kú kibe Susa wéleu Elaũ búsuu. Má kú swa pɔ wí me Ulai sae. 3 Ma wesè ma gugwà, ɔ ma sāsakao è zea swapi le. A kóba pla. Aa gbàa, áma ado gbàa de adoa, a pɔ pɔ gbàapi bò gbézãe. 4 Ma sāsakaopi gwà, àle sɔ́ dada be'ae oi ní gugbāntoo oio ní geɔmidɔkii oio, àle kóbamale. Nòbɔe a fɔ ze à aà dāo, mé gbēe a fɔ ní bɔ aà ɔzīo. Io azia pɔeã kee, ɔ à azia dī.

5 Mále làasooke yápiwa, ɔ ma blesana è, à bò be'ae oi à mà dúniaa pii, aà gbá i kã tɔɔlewao. Kóba zɔɔ dɔ aà wé taau. 6 A gè sāsakao pɔ zea swalepi kíi, ɔ à kúu'ò à sùwà n pɔkūma pāsio. 7 Má è, ké à sùwà ní pɔfēo màa, à aà gbègbē à aà kóba mèn plapio è'ε, ɔ sāsakaopi i fɔ kaakaanakèo. Blesana aà se nè

† 7:25 Zia 13.5-6 § 7:25 Zia 12.14, 13.7 * 7:27 Zia 20.4

† 7:27 Zia 22.5

à ʒzòwà, gbēe i fō aà bò aà ɔziò. ⁸ Ɔ blesana azia di, āma ké à pèle maamaa, aà kóba zɔɔpi è, ʒ kóba páleɔ bò kpa mèn síiʒ a gēε ũ, an lé dɔdɔ dúnia gola síiɔwa.

⁹ Kóbapio do gɔnakè nénanno, ʒ à zɔɔkù maamaa. A gè geɔmidɔkii oi ní gukpe oio ní bùsu kefena oio. ¹⁰ A zɔɔkù e à gè pè luabe zīgɔɔwa, ʒ à ní saanaeɔ kwè zīle* à ʒzòmá. ¹¹ A azia di à sáakpà ní zīgɔɔpi Kíao. A sa pò wɔɔ owà lá gu lé dɔ midε, à aà kúkii kè bezia ũ. ¹² Wà zīgɔɔpi nàè a ɔzi ní sa pò wɔɔ o lá gu lé dɔɔ tàae pò wa kè yáí, ʒ à síana pàle zīle. Yá pò a kè pii à saasè. ¹³ Ɔ má mà malaika lé yā'o, ʒ malaika pále aà là à mè: Wépungu'ea yápi aɔ gé e bɔe ni? Sa pò wɔɔ o lá gu lé dɔ yápi ní tàae pò a yá a dimáo ní Lua kpé kpaamáo ní ʒzɔa zīgɔɔpiwao. ¹⁴ Ɔ a òmεε: Aɔ gé e gɔɔ òaa kuεdo ní basɔoε (2.300) sa'oa kɔɔ ní oosio gbεa, Lua kpé i gbasa bɔ maa.

Wépungu'epi bɔlekea

¹⁵ Gɔɔ pò ma Danieli mále wépungupi e màa, mále zεwεεε mà à yáasi dɔ, ʒ ma pɔe è zεa ma aε, à bò lán gɔɔewa. ¹⁶ Ɔ ma gbēnazina bɔɔ mà bɔa Ulaii. A lezù à mè: Gablieli,† wépungu pò gbépi è bɔlekeε. ¹⁷ A sòmazi ma zekii. Ké àle mɔ, iwāa kà ma pɔa, ʒ ma wule ma gbεεu. A òmεε: Gbēnazin né, ñyɔ dɔ ké wépungu pò ní è de dúnialaagɔɔ yá ũε. ¹⁸ Gɔɔ pò àle yā'omεε, i ma kũ gbāa, má wúleε ma gbεεu. Ɔ à ɔnàa à ma fele à ma ze. ¹⁹ A mè: Mále yá pò a mɔ luapɔkūmabɔɔma gɔɔgbεzāzi onεε, asa dúnialaagɔɔ yáε. ²⁰ Sāsakao kóba mèn plaade pò

* **8:10** Zia 12.4 † **8:16** Luk 1.19, 26

ń èpi de Mede ń Peesi kía ń. ²¹ Blesana s̄ Gelesi kpalae, kóba z̄o p̄o do aà wé taau mé a kía séia ũ. ²² Kóba mèn síīs p̄o b̄ole kóba p̄o è ḡe ũpiá kpalala mèn síīs p̄o aa b̄ole aà bui guuɔe, ãma an gbãa a kaaàwao.

²³ An kpalablea ḡoɔgbezãzi, tó an tàaek̄ea lé kà, kía oapãside k̄oniki a fele. ²⁴ Aà gbãa a kãfi, i ke ń aázia gbãao no. Aà p̄okaalea a dimá. Yá p̄o a ke pii a b̄oleie, a ḡosa gbãao ń Lua gb̄e d̄eɔnz̄o. ²⁵ Aà k̄oni guu aà m̄ofili a b̄oleie, io dile a ka. Tó gb̄e yãe daao, ã a ń d̄eɔnz̄o dasidasi, i fele ń kía Kíao. Wa aà kaale, ãma gb̄enazina ɔ no.

²⁶ Sa k̄o ń sa oosio oḡo wépungu p̄o ń eá síanae. Yápi ká láu, asa a keḡo z̄ãe. ²⁷ Ma Danieli ma ȳeɛe làa, ã ma gyãkè ḡoɔpla. Ké ma fele, ma ea z̄ikè kíe. Wépungu p̄o má èpi yá dia, mi a b̄ole d̄o.

9

Danieli wabik̄ea Luawa

¹ Aasuelu né Daliusi, Mede bui, kpalablea Babiloni bùsuu w̄e séia guu, ² ma Danieli ma yá p̄o Dii ò ãnabi Zelemiie* è taalau à mè, Yelusaleũ a ḡo bezia ũ w̄e bàãkwie. ³ ɔ ma aedò Dii Lua kúkiwa ma kulek̄e, ma wabik̄ewà ń leyee, má z̄leã tufua ń zwãnkasao daa. ⁴ Ma wabik̄e Dii ma Luawa, ma a gb̄e duunao òè. Ma mè: N yá na Dii Lua. N z̄o, ni to via ń kú. Ni ɔ n bàa kua ń gb̄e p̄o yenzi aã misiiie yá p̄o ń d̄ileɔneɔ k̄ua gb̄eke guu. ⁵ Wa duunakè wa yãváikè. Wa tàaek̄ene, wa zãne yáwa. Wa b̄o yá p̄o ń d̄ileɔ ń n ikoyã kpe. ⁶ N z̄òblena ãnabi yá ò

* 9:2 Zel 25.11, 29.10

wá kíáɔnɛ ní wá kpalablenáɔ ní wá deziɔ ní wá bùsu gbéɔ píi ní n tóo, ɔ wi n yāmao. ⁷ Dii, ní maa. Wápiɔ sɔ wa gɔ ní wíó gbā, wá Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ píi ní Isaili pɔ kú káɔ ní Isaili pɔ kú zà bùsu pɔ n ní fāaau an bɔa n kpe yáíɔ píi. ⁸ Dii, wí wá kú duuna pɔ wá kènɛ yáí, wápiɔ ní wá kíáɔ ní wá kpalablenáɔ ní wá deziɔ. ⁹ Dii wá Lua, baa ké wa zānɛ yáwa, ní sósobi ví ní sùuuo. ¹⁰ Dii wá Lua, wi misiilenɛo, wi té ikoyā pɔ ní dà n zòblena ānabiɔnɛ aa òwɛɛɔzio. ¹¹ Isailiɔ píi pà n ikoyāa, aa gĩ n yāmai. Ɔ n láaikèwá ké wa duunakènɛ yáí, lá ní ò n zòblena Mɔizi ikoyā láuwa. ¹² N yá pɔ n mè a wá le kèwɛɛ ní wá dɔaanaɔ. N yāyīawá, wi yá pɔ Yelusaleũ lè taa e dúnia guu yāao. ¹³ Wá Lua, yápi wá lé lá a yá kú Mɔizi ikoyā láuwa, † kási wi n kǐi wɛɛɛo, wi mikē wá duunaɔwa wa laaidò n síanawao. ¹⁴ Dii wá Lua, n wetè wá yáí, ɔ n yápi yīawá, asa n yá ɔ na n yākea guu píie, ɔ wi n yāmao. ¹⁵ Dii wá Lua, n wá gbé pɔ de n gbé ũ bòlɛ Egipi ní n gāsa gbāao, n tɔbò lá a ku e ní a gbāowa. Wá duunakè, wa tàaekènɛ.

¹⁶ Dii, lá n yākeaɔ maa píi, n n pɔkūma ní n pɔfɛo wee n wéle Yelusaleũ ní n gbèsisílowa sa, asa Yelusaleũ ní wá gbé pɔ de ní gbé ũ gò láanipɔ ũ gbé pɔ liaawáziɔnɛ píie wá duuna ní wá deziɔ yāvāikɛao yáí. ¹⁷ Wá Lua, mapi n zòblena wabi pɔ mále kema si sa ní ma wēna wiio. N kúkǐi pɔ gbòo gwa n tó yáí. ¹⁸ Ma Lua, swákpa n ma yāma. Wése n wéle pɔ n tó kuwà bezia gwa. I ke wá maakɛa yáí wále wabikeimao, n sósobi zɔɔ yáie. ¹⁹ Dii, ma yāma!

† 9:13 Iko 11.28, 28.15-68

Dii, sue! Dii, swáse ma yáí, ní ke kpakpa! Ma Lua, ínsu gēgēo n tó yáí, asa n tó do wélepi ní n gbéowaε.

Wè sopla lee bààskwi yá

²⁰ Goo pó mále yā'o màa, mále wabike, mále ma duuna o ní ma gbé Isailio póo, mále sùuugbea Dii ma Luawa aà gbèsisi yá musu, ²¹ ké mále wabike màa, Gablieli, † gbé pó má è wépfungu'ea guu yāapi vùà mò ma kii sa oosi ogoo. ²² A yā'òmee à mè: Danieli, ma bo mōma ké mà ní wé kēnee, n dōa i káfi. ²³ Ké n na wabikeawa, Lua sinnō, ō ma mō oine, asa aà gbé yenziden n ũ. Laaidō yáε beewa, làasooke wépfungu pó ríε ewa. ²⁴ Lua wè sopla lee bààskwi dīle n gbéōne ní n wélepio, ké à tàaeō mide à duuna vīle, à yāvāio kéwá, i bo ní maake láasaio, wépfungu'ea ní ānabikekeao lé i ká, wi luakukii sakē. ²⁵ Làasooke yápiwa, níō dō ké sea goo pó wa dīle Yelusaleū ea sua a pá ziuwa e à gè pè kía pó Lua kpà mōgōwa aō de wè soplapla lee sopla ní wè soplapla lee bààō ní plaoo ũε. Wa ea káε, wi a gāaeō keke ní zεaō, āma taasi aō ku gōopi. ²⁶ Wè sopla lee bààō ní plaopi gbea wa kíapi bōlía, gbēe a zεaànōo. Kía pó lé mó zīgōō wélepi kaale ní Lua kpéo. A lé a ká lán í daa pólawa. É a lé àò gé kái zíkāa ní gudεo aō ku lá Lua dīlewa. ²⁷ Kíapi a ledōuke ní gbéō dasi e wè sopla. Wè soplapi guoguo a sa'oa ní gbadaao mide, i tē gudεna§ péle we e kaale pó Lua dīle gudεnapie γε aà leò.

† 9:21 Luk 1.19, 26 § 9:27 Dan 11.31, 12.11, Mat 24.15

10

Gawide bɔ mɔa Danieliwa

¹ Pɛɛsiɔ kɪ Kilusi kpalablea wɛ̀ ̀aaɔde guu wà yá b̄iiwà Danieli pɔ w̄i mɛ̀ ̀lɔ Belasaaɛ. Yápiá s̄ianaɛ mé ̀iadama zɔɔ yáɛ. A yápi mà wépfungu'ea guue, ̀ɔ wà a bɔɔlekèè.

² Gɔɔ bee ma Danieli, máɛ pɔsia ke e ̀ãɔã ̀aaɔ.

³ Mi blenana bleo, nɔɔ ge v̄ɛɛ i ḡɛ ma léuo. Mi n̄isidɔɔo e ̀ãɔã ̀aaɔpi gè ̀lãaɔ.

⁴ Mɔ s̄éia gɔɔ baasɔɔ m̀endosaide z̄í má zea swa zɔɔ pɔ w̄i mɛ̀ Tigilisi saɛ. ⁵ Ma wesè ma gugwà, ̀ɔ ma gb̄ɛɛ è pɔ pua daa mé vua maa asana dɔa aà pi. ⁶ Aà mɛ̀ b̀ ̀lán gbè bɛɛɛdewa, aà oa de ̀lán loupilɛawa. Aà wé de ̀lán tévuawa, aà ɔɔ ní aà gbáɔ lé teke ̀lán mɔgotɛ yɔɔawa. Aà ɔɔ de ̀lán dasi k̄ɔfiwa.*

⁷ Ma Danieli máme ma wépfungupi è mado. Gb̄ɛ́ pɔ kumanɔɔ i eo. S̄ɔ k̄ɛ̀ngu, ̀ɔ aa bàalè gè ̀ùɛ. ⁸ Máme ma ḡɔ mado, máɛ wépfungu zɔɔpi e. Ma gb̄ãa ̀lãa, ma oa ̀ɔ̀kpà, ma ḡɔ ȳɛɛesai.

⁹ Ma aà ɔɔ mà, ̀ɔ gɔɔ pɔ máɛ ma, i ma k̄u gb̄ãa, má w̄úɛa ma gb̄ɛɛu. ¹⁰ ɔ wà ɔnàa wà ma se ma kule ma koso ní ma ɔowa, máɛ lualua. ¹¹ ɔ wa òmɛɛ: Lua gb̄ɛ́ yenzide Danieli, laaidɔ yá pɔ máɛ onɛwa. Fɛɛɛ zɛ, asa wà ma z̄ímaɛ. Ké a òmɛɛ màa, ma fɛɛɛ zɛ, máɛ deede. ¹² ɔ à ̀ɛa òmɛɛ: Danieli, n̄isu to v̄ia n k̄u, asa za gɔɔ s̄éia pɔ n n n̄òsɛ kpà yãwaaipaawa mé n n̄z̄ia b̄usa Luaɛ, a s̄innɔ. N yápi yáí ma m̄oi. ¹³ Pɛɛsi kpala malaika k̄ia zez̄òmɛɛ gɔɔ bao ní m̀endoo, ̀ɔ malaika k̄iaɔ do Miseli† m̀ò

* **10:6** Zia 1.13-15, 19.12 † **10:13** Yud 9, Zia 12.7

dòmale, ò ma gbāa denla kè Peesi kíáone. ¹⁴ Ma mo yá pọ a n gbéó le gọgbẹzāzī bọlekeine, asa wépfungu pọ nýó e lo de zia yá ũe.

¹⁵ Gọ pọ àle yápi omee, ma a mipèle, má nìle kpé. ¹⁶ Gbé pọ bọ gbēnazinawapi okà ma léwa, ò ma lebò ma yá'ò. Má ò gbé pọ zea ma aee: Dii, wāwā tōa pọ pọ mále e yáí, ma gō yèesai. ¹⁷ Dii, kpelewa mapi n zòblena má fō yá'onno? Má gbāa vī lo, mále wekii e lo. ¹⁸ Gbé pọ bọ gbēnazinawapi èa okàa à ma gba gbāa ¹⁹ à mè: Lua gbé yenzide, nsu to vīa n kũo. Nyō kú ní aafiao! N n me kpále! Sōdile! Ké à yá'òmee, ma gbāakù, ò ma mè: Dii, yá'omee sa, asa n ma gba gbāa. ²⁰ Ō à mè: N yá pọ tò ma mo n kii dōa? Má ea gé zika ní Peesio malaika kíapio tia. Tó ma ta, Gelesio malaika kía a mó. ²¹ Ama má yá pọ kú síana taalau one gia. Gbēe zeamano kíapio yá musuo, sema á Isailio malaika kía Miseli bàasio.

11

¹ Mede bui Daliusi kpalablea wè séia guu, ma ze giaànò, ma kàedààzi.

Geomidokii kia ní gugbantoo kia

² Síana mále one. Kía páleo fele gbēon àaō Peesi. An síiōde té ní kpe, aò àizee vī maamaa deńla. A gbāakù a àizeepi yáí, i to gbépii fele ní Gelesio búsuo. ³ Kía gbāade a fele kpala zō ble, io ke lá a yeiwa. ⁴ Aà felea gbēa aà kpala a gboo à ke lee síiō, dúnia gola síiō ní a pọo. I ke aà buio mé aa kpalapio bleo, gbēpáleo mé aa ble mé aà kpalapio gbāa a ka a káauwao.

zīgō d̄baana a aà kàamai midε, a to aà kàamai wí aà musu, ¹⁹ i εa aed̄o a bε bùsu zegikl̄iowa sa, kási a gēmb̄ole à léλε, wa aà e l̄o.

²⁰ Aà gēε i gbāam̄on̄ede gbaemá a kíakεgawi káfia yái, āma gōpla gbεa a gaε, i ke p̄okūma ge z̄i yái no. ²¹ Aà gēε āo de gbé̄ gia p̄o wi aà kpa kpalauo ū. Gōo p̄o gbé̄o yāe yādaao, a m̄o lenakasané, i kpala simá. ²² A zīgō wíwi a aε kélékελε, a n̄ kaale n̄ kía p̄o à ledoūk̄eaàn̄o. ²³ Ledoūk̄eaàn̄o gbεa a b̄o aà kpe, aà gbāa i káfí, baa tó aà gbé̄o dasio. ²⁴ A si bùsu táaede gbé̄ p̄o yāe yādaaozi, i yá p̄o a maēo ge a dezio i e k̄ēo ke. A n̄ p̄o s̄éle, a n̄ p̄o tuōo naaa, i n̄ àizep̄io biile a iwaonε. A vāikpaaf̄ n̄ zegikl̄i, āma a gōoplakεo. ²⁵ A s̄ōdile, i tékpa az̄iau, i si gεom̄id̄k̄ii kíazi n̄ zīgō dasidasi. Gεom̄id̄k̄ii kíapi a z̄ikaaàn̄o n̄ a zīgō dasi p̄o an gbāa k̄e z̄aio, āma a f̄ō, asa wa lekpaaf̄aaz̄ie. ²⁶ Gbé̄ p̄o aaf̄ p̄obleaàn̄o z̄ib̄on̄kpekeè. Wa aà zīgō yá, wi n̄ daside d̄ede. ²⁷ Kía gbē̄on̄ plap̄io z̄ōle táabūnu doūi n̄ n̄ōsevāio, aai εetok̄ε. A zεkeo, asa yá a midε a gōowae. ²⁸ Gugbāntoo kía a da a bùsu z̄éu n̄ àizeε z̄ōo, āma a vāikpaaf̄ n̄ gbé̄ p̄o Lua bàa kúr̄n̄oε. A yáiyamá, i gbasa ta a bùsuu.

²⁹ Tó a gōo kà, a εa si gεom̄id̄k̄ii bùsuzi, āma gbεzā yápi āo de lá a káauwao. ³⁰ Be'aedeo giè n̄ gó'ilenāo, i vlānau, i εa gé kp̄ēn̄eb̄o b̄o gbé̄ p̄o Lua bàa kúr̄n̄owa. A zε n̄ gbé̄ p̄o aa Lua bàakuar̄n̄o yá gb̄ōo, ³¹ aà zīgō i Lua kp̄é gb̄ale, aai sa p̄o w̄io o lá gu lé d̄o midε, aai t̄ē gudena* p̄éleu. ³² A gbé̄ p̄o aa Luabaakuar̄n̄o yá gb̄ōo ò̄kpa n̄ m̄oafilio, āma

* **11:31** Dan 9.27, Mat 24.15

gbé pò aa n̄ Lua d̄ɔ ze gbãa, aai giè. ³³ An gbé pò òno v̄ɔ yãda gbé dasideɔne, āma gɔɔplanaea wa n̄ gbēe kwé n̄ f̄endaɔ, wa n̄ gbēe kpasa, wa n̄ gbēe ka kpéu, wi n̄ p̄ɔ s̄ímá. ³⁴ Tó aa kpàgua màa, wa d̄n̄le yɔɔ, m̄ɔafilideɔ i namá dasi. ³⁵ Òn̄napi kee kpagua, ké Lua e n̄ baasa à n̄ gbási wolomá, an n̄se i pu e gɔɔ lé ká, asa gɔɔpi a ka lá Lua d̄ilewae.

Kía pò a azia sè lesi

³⁶ Kíae mé a ke lá a yeiwa, i azia se lesi, i z̄ɔke d̄ɔ aziae de diiɔla píi,† i d̄ɔenn̄yá'ò diiɔ Dii musu.‡ Aà yá aɔ gee e luap̄kūmab̄ɔb̄ɔmagɔɔ ge láaò, asa Lua a yá pò a zeò kee. ³⁷ Kíapi a a deziɔ táaɔ yãdao ge táa pò n̄eɔ ɔ yei. A diie yãdao, a z̄ɔke d̄ɔ aziae de n̄la píie. ³⁸ A zegik̄iɔ táa kpela a dii ũ n̄ gb̄eu. A dii pò a deziɔ d̄ɔopi kpela n̄ vuao n̄ ánusuo n̄ gb̄e beedeo n̄ p̄ɔ ɔdeɔ. ³⁹ A yáya zegik̄i gb̄èn̄eɔwa n̄ a diipi d̄n̄leɔ. A gbé pò aa a d̄ɔ kpela maamaa, i to aa kible gbé dasideɔwa, i b̄usu kpaalené n̄ asea ũ.

⁴⁰ Tó a gɔɔ lé kà, geɔmid̄k̄i kía a m̄ɔwà n̄ z̄ɔ, ò gugb̄antoo kía a felewà lán zàa'ianawa n̄ s̄ɔgo n̄ s̄ɔdeɔ n̄ gó'ilen̄eɔ dasidasi. A si b̄usuɔzi dasi, i dagua. ⁴¹ A si b̄usu kefenazi ɔ. Zi a b̄usuɔ ble dasi, āma Ed̄ũ n̄ M̄ɔabu n̄ Am̄ɔni d̄ɔaanaɔ b̄ɔe. ⁴² Aà iko a b̄usu daside le, Egipi a b̄ɔɔ. ⁴³ A gb̄able Egipi àizee pò uleɔwa, vua n̄ ánusuo n̄ p̄ɔ beedeo píi. Libiɔ n̄ Etiopiɔ misiileè. ⁴⁴ Bao pò a b̄ɔ gukpe oi n̄ gugb̄antoo oio a to gili ḡɛaàgu, i dazeu n̄ p̄ɔf̄e z̄ɔɔ dasi kaalea n̄ n̄ b̄adeao yáí. ⁴⁵ A a kíake zwàakpe

† 11:36 2Tes 2.3-4 ‡ 11:36 Zia 13.5-6

dɔ ísia n̄ Lua kpé gbèsisì kɛfɛnao zānguoe. We ɔ̄ a midɛu, gbēe a dɔaàleo.

12

Gɔɔgbɛzāzī

¹ Gɔɔbeezi Miseli,* gbāade zɔɔ pɔ̄ ì zɛ n̄ n gbéɔ̄ a fɛɛ. Gɔɔ bee taasi aɔ zɔɔ. Za buio daalɛɔɔ e gɔɔ bee, a taa i kɛ yāao.† Gɔɔ bee n gbé pɔ̄ an tó kú Lua taala‡ guuɔ bɔ. ² Gbé bíla pɔ̄ lé i'ò tēnauɔ vu. An gbēeɔ̄ aao dɛ àizāna pɔ̄ ũ, an gbēeɔ̄ sɔ̄ láani n̄ wí láasaio pɔ̄ ũ.§ ³ Gbé pɔ̄ ɔ̄nɔ vɔ̄ aao tɛkɛ lán musupɔɔwa. Gbé pɔ̄ aai to dasi bɔ maapiɔ aao ikɛ lán saanaɔwa.* ⁴ Mpi sɔ̄ Danieli, yápiɔ ká láu, ní nana† e gɔɔpi lé ká. Gbé dasiɔ gé le wà gé la dɔa káfi.

⁵ Ma Danieli ma gugwà, ɔ̄ ma gbēɔ̄n plao è, ado zɛa swa baala, ado baale. ⁶ An gbēdo ò gbé pɔ̄ bàabaa daa a zɛ swa'iaɛ à mè: Yābɔnsaɛpiɔ midɛ bɔɛ ni? ⁷ Gbé pɔ̄ bàabaa daa a zɛ swa'iaɛ a ɔplaa n̄ a ɔzɛɛo sè musu, ɔ̄ má mà a ò n̄ Gɔɔpiide tɔɔ‡ à mè: Wè àaɔ̄ n̄ kɛnioɛ.§ Tó wà Lua gbéɔ̄ gā liné n̄ kpɛ wa làa, ɔ̄ yápiɔ midɛ pii. ⁸ Má mà, āma mi a bɔɔɛ dɔ̄o, ɔ̄ ma aà là: Dii, yápi a midɛ kpelewa ni? ⁹ A wèa à mè: Danieli, gé! Yápiɔ mi aɔ ulɛaɛ, wio pɔ̄ kúlewà e gɔɔ léwa. ¹⁰ Zibeezi gbéɔ̄ gbāsɪ a wolo dasi, an nòsɛ a puakū lá wà n̄ baasawa, āma gbēvāio wetā aao vāi.* Gbēvāie a yápi mao, gbé pɔ̄ ɔ̄nɔ vɔ̄ mé

* **12:1** Zia 12.7 † **12:1** Mat 24.21 ‡ **12:1** Bɔa 32.32, Soū 69.28, Luk 11.20, Zia 21.27 § **12:2** Isa 26.19, Mat 25.46, Zāa 5.28-29

* **12:3** Mat 13.43, 1Kln 15.40-44 † **12:4** Zia 22.10 ‡ **12:7** Zia 10.6 § **12:7** Zia 12.14 * **12:10** Zia 22.11

aa ma. ¹¹ Tó wà sa pọ wí o lá gu lé dọ mǐde, wà tẹ̀ gudena† pẹ̀le, gọọ òaa soolo n basiiòkwio (1.290) aọ ku. ¹² Báaade gbé pọ a gọọ òaa soolo ní basopla sọosaio (1.335) dā à ká. ¹³ Mpi sọ gé e n gọọ léwa. Nyó ánuato, ní fẹ̀le ká n baaa gọọ léwa.

† **12:11** Dan 9.27, Mat 24.15

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9